

Øre-, Næse- og Halskirurgisk Klinik, J
219. Tlf.: 78 45 40 70

Hoved- og Halskirurgisk Sengeafsnit, J
718: Tlf.: 78 45 40 04

Pasning og pleje af min tracheostomi

- Information om pleje af kanylen, hjælpemidler og vejledning i `hvis kanylen falder ud`

Med denne bog ønsker vi, at give dig et materiale med vigtige informationer om at leve med og passe en trachealkanyle. Den vil også være til gavn for de mennesker, der evt. skal hjælpe dig med at passe kanylen. Det kan både være pårørende og hjemmesygeplejen.

Du kan medbringe bogen ved ambulante besøg og indlæggelser på sygehuset, da den vil være en god vejledning for andre til: Hvordan kanylen passes, og hvilke hjælpemidler du bruger.

Du er velkommen til selv at lave noter om dét, du synes er vigtigt at huske.

Vi håber, at bogen vil være til gavn for dig selv, dine pårørende og hjemmesygeplejen, så du får et trygt forløb.

Med venlig hilsen

Personalet, Øre-, Næse- og Halskirurgi
Aarhus Universitetshospital

Indhold

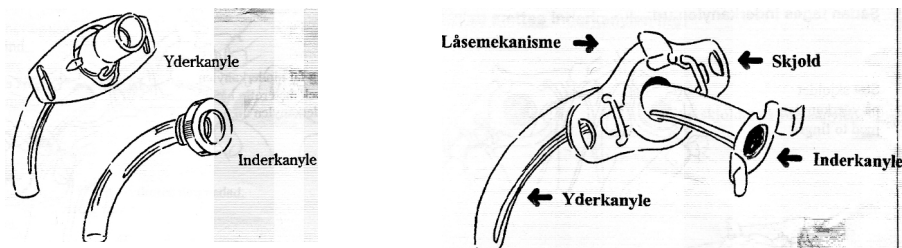
Oplysninger om min trachealkanyle	s. 3
Min type af trachealkanyle	s. 4
Illustration af trachealkanyles	s. 4
Udtagning af inderkanyle	s. 4
Rengøring af inderkanyle	s. 4
Indsættelse af inderkanyle	s. 5
Hvordan passer og plejer man en trachealkanyle	s. 6
Huden omkring stomaet	s. 6
Sugning	s. 6
Beskyttelse og fugtning af indåndingsluften	s. 7
Båndene	s. 7
Taleventil	s. 8
Hvis yderkanyle falder ud	s. 9
Hjælpemidler	s. 9
Videoinstruktion til trachealkanylepleje	s. 10
Kontaktoplysninger	s. 11
Adresseliste til hjælpemidler.....	s. 12
Egne noter	s. 13

Oplysninger om min trachealkanyle

Du har fået lavet en tracheostomi for at afhjælpe respirationsbesvær på grund af en hindring i luftvejene. En tracheotomi er et kirurgisk indgreb, hvor der laves et hul på halsen ind til luftrøret og isættes en trachealkanyle.

Kanylen består af to dele:

1. En yderkanyle, som IKKE må fjernes
2. En inderkanyle, som skal tages ud med jævne mellemrum og renses.

Forskellige typer af trachealkanyles

Bivona silikone tube

Tracoe twist

Sølvkanyle

Shiley kanyle

Tracoe standard

Portex blue line kanyle

Min type af trachealkanyle

Kanyletype/dato: _____

Kanylestørrelse: _____

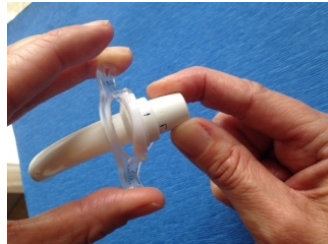
Taleventiltype/fugter: _____

Illustrativ vejledning om trachealkanylepleje

For at din trachealkanyle ikke stopper til og er ren og pæn, skal du rense den. Kanylen består af en yder- og inderkanyle, og det er inderkanylen du selv må tage ud og rense. Den renses efter behov, dog minimum morgen og aften.

1. Støt skjoldet på yderkanylen med to fingre.

2. Drej låsen til siden/ opad med den anden hånd. Langt fra alle kanyletyper har dog en lås foran inderkanylen.

3. Træk med en rolig bevægelse inderkanylen ud mens du holder igen på skjoldet med den anden hånd.

Rengøring af inderkanylen.

Kanylen rengøres under rindende vand med en piberenser, indtil den er helt fri for sekret. Sekretet i kanylen kan være sejt og sidde godt fast. Kanylen skylles grundigt, og overskydende vand rystes af. Efter rensning sættes inderkanvlen straks i iæen.

Indsættelse af inderkanylen.

1. Støt skjoldet på yderkanylen.

2. Grib om inderkanylens skaft.

3. Før i en rolig bevægelse inderkanylen ned. Start med at indføre inderkanylen fra siden. Ca.1 cm. inde i yderkanylen drejes den og skubbes ned på plads.

4. Såfremt kanylen har en lås, drejes den på plads/nedad.

Hvordan passer og plejer man en trachealkanyle

Huden omkring stomaet *

Huden under og omkring kanyleskjoldet renses med en tynd ren klud vædet med rent vand. Skjoldet løftes forsigtigt og en ren fugtig klud føres under skjoldet både foroven, forneden og i siderne.

Ved behov smøres med et tyndt lag uparfumeret fugtighedscreme på huden.

Er huden rød og irriteret pga. meget sekret, kan der smøres med en fed og vandskyende creme.

Under kanylen bæres en trachealserviet (metaline -metalside mod huden), som opsuger fugt og snavs fra stomaet. Denne skiftes efter behov.

Selve kanyleskjoldet rengøres også med en fugtig klud.

Er det svært at komme til, kan der bruges en ren våd vatpind til både hudpleje og rengøring af skjold.

* Stomaet =hullet i halsen

Sugning

Du vil opdage, at der kan komme en del sekret gennem kanylen, hvilket ofte aftager med tiden. Som regel kan man selv hoste det ud og derefter tørre det væk.

Hvis sekretet er meget sejt og svært at fjerne, kan det blive nødvendigt at suge væk med det transportable sug, som du har lånt ved udskrivelsen.

1. Der tændes for suget (husk altid at have det ladet op)
2. Sugekateteret sættes på sugeslangen.
3. Spidsen af suget føres ned i kanylen, dog ikke længere ned end kanylens længde. Derefter trækkes suget langsomt op med en roterende bevægelse, mens der suges.
4. Der suges kortvarigt, da man ellers suger "luften ud", men sugningen kan gentages.
5. Sugekateteret smides ud efter sugningen, og sugeslangen rengøres ved at suge lidt vand op.

Husk at tømme og rengøre sugeglasset!

Fra venstre: Et transportabelt sug, og et sug på sygehuset.

Beskyttelse og fugtning af indåndingsluften

For at beskytte luftvejene og for at undgå, at der dannes tørre skorper i kanylen, kan du anvende hjælpemidler der fugter, opvarmer og renses indåndingsluften.

Det kan være en specialsyet halskrave i stof, et pænt tørklæde eller et filter til at sætte på kanylen (der findes flere forskellige filtre: Trachphone/ talefilter osv.)

Mange har glæde af at sove med disse filtre om natten.

Tør luft kan medføre tørre slimhinder og skorper i trachealkanylen og dermed større risiko for irritation og mangel på luft. For at undgå dette kan du fugte med saltvandsspray/pipette. Saltvand kan købes på apoteket eller laves selv (Kog ½ l. vand og opløs heri 1 tsk. køkkensalt).

Blandingen afkøles og fyldes i en forstøverflaske/ bruges med pipette. Kan holde sig et døgn i køleskab.

Opløsningen sprayeres/dryppes efter behov ind i trachealkanylen.

For nogle personer vil det over tid ikke længere være nødvendigt at dryppe med saltvand, og for disse vil det være nok at rense inderkanylen mindst 2 gange dagligt.

Forskellige typer af filtre, som holder på fugten og beskytter luftvejene.

Båndene

Båndet, der holder kanylen, skiftes efter behov og altid ved hjælp af to personer. Den ene holder på kanylen og den anden skifter båndet.

Du skal dagligt sikre dig at båndet sidder rigtigt. Båndet må dog ikke sidde strammere end, at du skal kunne få en finger ind under.

Har man sølvkæde (sølvkanyle) vaskes denne i sulfoopløsning.

"Blå nakkebånd".

Til at holde kanylen på plads med.

"Hvid eller hudfarvet nakkebånd".

Kan være nemmere at anvende end de blå bånd.

Taleventil

For at kunne tale med en tracheostomi, skal du enten holde en finger for hullet i kanylen eller bruge en taleventil.

Taleventilen sættes på inderkanylen. Den virker ved at åbne ved indånding af luft, og lukker ved udånding. Hermed presses luften i stedet op forbi stemmelæberne, og du kan tale (ikke alle har luft nok til at bruge en taleventil).

Der findes forskellige taleventiler:

- Shiley-taleventil: Er engangsstyr. Ventilen kan dog rengøres let under rindende vand, og især hvis den siger lyde (lyder som en and).
- Trachphone: Er engangsstyr, men kan rengøres lidt, hvis ikke den er for snavset. Fungerer også som fugter.
- Sølv-taleventil: Løftes af inderkanylen og rengøres under rindende vand.

Hvis yderkanylen falder ud

Skulle det ske, at hele trachealkanylen (både yder- og inderkanyle) falder ud ved et uheld, skal du prøve at undgå at gå i panik. Mange kan godt få lidt luft uden kanylen. Du eller en pårørende kan selv forsigtigt prøve at genplacere kanylen.

Hvis ikke du kan få kanylen i, eller ikke kan få luft, ring **112**

Hjælpemidler

Vi medsender hjælpemidler til det første stykke tid. Inden du mangler nye hjælpemidler, skal du, din pårørende eller hjemmeplejen ringe til vores Hjælpemiddelsystem/ Varebestilling for levering af mere materiale.

Tlf.: 40324266 Alle hverdage mellem kl. 9.00 - 12.00

Hjemmesygeplejen kontaktes af afdelingen inden udskrivelsen m.h.p. evt. hjælp til sygepleje.

Suget bestiller vi inden udskrivelsen. Det udleveres fra eget sygehus/kommune.

Kontaktoplysninger

Du, dine pårørende eller hjemmeplejen er velkommen til at kontakte os ved spørgsmål til plejen omkring trachealkanylen.

Hoved og halskirurgisk sengeafsnit, Aarhus Universitetshospital

Telefon: **78 45 40 04**

Døgnaåben

Du kan henvende dig til sengeafsnittet døgnet rundt, hvis du har spørgsmål, der ikke kan vente til klinikken har åbent.

Har du svært ved at tale, kan du få en pårørende eller hjemmeplejen til at ringe herind.

Det er også muligt at sende en mail til mailadresse: patientposten@auh.rm.dk

Skal du have ændret din ambulante tid, skal henvendelsen altid ske til klinikken. Klinikken vil også kunne svare på diverse spørgsmål om kanylepleje og vil være behjælpelige hvis hjemmeplejen ønsker oplæring i kanylepleje.

Øre- næse- og halsklinikken, Aarhus Universitetshospital.

Telefon: **78 45 40 70**

Hverdage kl. 8-15

Hjælpemiddelsystem/Varebestilling.

Alle hverdage mellem kl. 09.00 - 12.00.

Tlf.: **40324266**

Opstår der et akut problem, som ikke umiddelbart kan løses (vejrtrækningsproblemer, kanylen falder ud og kan ikke sættes i igen)
Ring **112**
